

УДК 379.857

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЯВОРІВСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО СУБРЕГІОНУ ТРАНСПОРТНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ

Ореста Бордун

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Дорошенка, 41, м. Львів 79000 Україна, тел.: (032)239-46-03
E-mail: kaftour@ukr.net*

Проаналізовано стан розвитку транспортної інфраструктури Яворівського туристичного субрегіону, його роль і значення для розвитку туризму Західного регіону України. Визначено основні проблеми, що гальмують його активний розвиток. Виокремлено головні об'єкти санаторно-курортного, екологічного, освітньо-пізнавального туризму та особливості їх транспортного забезпечення.

Ключові слова: субрегіон, транспортна інфраструктура, санаторно-курортний туризм, освітньо-пізнавальний туризм, екологічний туризм, концесія.

Як кожний системотворчий елемент виробничо-економічної системи країни, транспортно-дорожній комплекс має велике функціональне завдання. Транспортна інфраструктура, що включає в себе основні види транспорту, шляхове і дорожнє господарства, є одним з найважливіших системотворчих елементів, що визначають ступінь розвитку економічного потенціалу і промислової структури будь-якого індустриально розвиненого регіону. Якщо раніше вважалося, що транспорт лише сприяє діяльності галузей виробничої сфери, лише обслуговує їх, то тепер його називають важливою і необхідною умовою їхнього зростання і розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Північно-західні околиці Львова привернули особливу увагу до Івана Франка та Омеляна Партицького, які наприкінці XIX ст. організовували краєзнавчо-екскурсійну діяльність. Найвагомими є дослідження Яворівського субрегіону Вячеслава та Ірини Ванда, зокрема Ірина цікавилась трансформацією економіки Яворівського району під час перебування його в складі вільної економічної зони, а Вячеслав досліджував рекреаційні ресурси Яворівського парку. Питання забезпечення транспортною інфраструктурою основних туристичних об'єктів Яворівського субрегіону дотепер науковців не цікавили, дослідження в цій сфері мають практичну та теоретичну цінність.

Актуальність дослідження Транспортна інфраструктура повинна розвиватися випереджальними темпами, перебуваючи водночас у функціонально-структурному балансі з іншими, насамперед базовими галузями господарства. У Західному регіоні

України туристична галузь є одним з основних джерел надходжень до місцевих та обласних бюджетів. Обслуговування основних туристичних потоків до туристичних центрів регіону, серед яких значна роль належить Яворівському туристичному вузлу – це стратегічне завдання розвитку всієї транспортної системи регіону.

Яворівський район або, як його часто називають за фізико-географічним районуванням, Розточчя, понад 100 років є основним центром відпочинку для львів'ян. Природні особливості височини зумовили насамперед розвиток літніх відпочинкових центрів і зимового туризму. Стан та перспективи транспортного чинника у розвитку Яворівського туристичного вузла ми й аналізуватимемо.

Яворівський туристичний поліфункціональний субрегіон відомий як одне з найкращих в Україні місць рекреації та туризму. На базі багатих природно-рекреаційних ресурсів створено санаторно-оздоровчі заклади „Немирів” та „Шкло”. В Немирові за 2007 р. оздоровилось 2,7 хворих, а в Шклі – 4,1 тис. Зоною туризму є західна частина регіону, територія Розточчя, для якої розроблена широка мережа екологічних маршрутів, що забезпечені туристичною інфраструктурою для коротко- та довготермінового проживання. Найбільші центри пізнавального туризму – Івано-Франкове та Яворів, центр релігійно-паломницького туризму відомий на всю Україну своїм єрусалимським відпустом – с. Страдч (печерний монастир, церква Успіння Матері Божої та Хресна дорога), історичні села, відомі своїми архітектурними пам'ятками та видатними односельцями, серед яких село Прилбичі, де народився митрополит – Андрей Шептицький.

Курорт „Шкло” відомий і є одним з найдавніших. Місцеві мінеральну воду і грязі застосовують тут для лікування: міокардиту, міокардіодистрофії, кардіосклерозу, хвороб судин, гіпертонії, захворювань органів руху, кісток, м'язів, нервової системи і багатьох інших.

Перші згадки про чудодійну здравницю, де сама природа лікує людей, датуються ще 1456 роком. Величезні дубрави, соснові ліси, мальовничі озера, м'який помірно вологий клімат з середньорічною температурою + 7,5 С°, розкішна фауна – однаково привабливі в усі пори року. На території курорту площею 125 га живуть сім'я плямистих оленів, багато приручених білок та інших тварин. Тут є всі умови як для зимової, так і для літньої рибалки, збирання грибів. Зараз проводиться реконструкція корпусів курорту і розбудова нових.

Унікальні природно-лікувальні фактори:

1. Помірно мінералізована вода з джерела „Нафтуса-Шкло”, аналогічна трускавецькій.
2. Сірководневі джерела.
3. Торф'янисто-мінеральні грязі.

Дістатися курорту Шкло можна магістраллю М-10 – 35 км до Новояворівська і 7 км місцевою дорогою з твердим покриттям (загалом 42 км).

Найкращим сірководневим курортом України вважається Немирів. Розташований у великому (близько 100 га) змішаному лісі з переважанням сосни, поблизу

великого озера з проточною водою, санаторій „Немирів” має сприятливий клімат з абсолютно чистим повітрям і великою кількістю фітонцидів і негативно заряджених іонів, що позитивно впливають на організм людини, підвищуючи його опірність різним хворобам. Курорт діє на базі лікувальних вод за 3 км від селища. Під час купелі сірководень проникає в організм людини через непошкоджені шкіру та слизові оболонки, а також через легені під час дихання. Курорт „Немирів” унікальний не тільки тим, що має найконцентрованішу сірководневу воду в Україні для купелів, чим подібний до відомої у світі оздоровниці Сочі–Мацеста, розташованої на Чорноморському узбережжі Кавказу, але є кращим від неї та від інших сірководневих курортів тому, що має ще й мінеральну воду „Анна” для внутрішнього застосування. Це дає змогу лікувати в санаторії „Немирів” хвороби органів кровообігу, опорно-рухового апарату, шкірні, нервової системи тощо.

Транспортне забезпечення курорту Немирів є задовільним. Зі Львова сюди можна дістатися двома магістралями: М-10, що прямує на Краківець через Яворів, та М-09, що пролягає через Жовкву. У першому варіанті доїжджаємо до Яворова магістраллю М-10 (49 км), що перебуває у стані реконструкції та будівництва (ділянку Львів – Страдч реконструйовано) та повертаємо на дорогу обласного підпорядкування Т 1417 на Немирів (17 км). Другий варіант доїзду до курорту Немирів через Жовкву: 44 км до повороту на Немирів магістраллю М-09 та 30 км місцевою дорогою з твердим покриттям. Отже, перший шлях – 66 км дещо кращими дорогами, а другий довший – 74 км і дороги порівняно гірші.

Мандруючи Львівщиною, туристи можуть оглянути численні архітектурні та археологічні пам'ятки, сакральні споруди і, ознайомитися з їх історією, відвідати численні музеї і галереї. Найбільшими центрами пізнавального туризму Яворівського туристичного субрегіону є смт. Івано-Франкове та районний центр Яворів. Зокрема, в Яворові знаходяться музей-садиба Осипа Маковея; такі пам'ятки архітектури: дерев'яна церква Успення Пресвятої Богородиці (1568), дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці (1572), келії Василянського монастиря (1621), Церква Покрови Пресвятої Богородиці (збудована 1862 р. при Яворівському монастирі сестер Василянок), ратуша (поч. ХХ), будинок міської ради (ХІХ), Народний дім (1908). Цікаві пам'ятки в смт Івано-Франковому: спільно з домініканцями в 1614 р. в Янові були зведені стіни Троїцького костелу. У 1831 р. побудовано церкву Вознесіння Господнього. Крім того, тут було три синагоги: дві дерев'яні і одна мурована. Дерев'яні згоріли, а мурована стоїть досі, (переобладнана в кінотеатр). У підземеллях Троїцького костелу ще не так давно зберігалися тлінні останки матері останнього польського короля – княжни Констанції Понятковської з дому Чарторийських. Центр сучасного Янова прикрашає церква Святого Володимира, побудована 1992 р. Сюди перенесений музей художньої обробки деревини, створений на базі художнього професійно-технічного училища.

Туристичний маршрут продовжимо відвідуванням села Прилбичі, що розташованого за 4 км на південь від траси Львів – Краківець. Село добре відоме

в Західній Україні. У ньому народився видатний церковний і громадський діяч, великий меценат української культури – засновник Національного музею у Львові митрополит Андрей Шептицький. Відомо, що у другій половині XVIII ст. Прилбичі придбав перемишльський єпископ Атаназій Шептицький, і відтоді Прилбичі стали родинним гніздом Шептицьких. На сьогодні з великого комплексу графських будівель збереглася лише каплиця-усипальниця родини Шептицьких з 1937 р. Дерев'яна церква у центрі села збудована у 1741 р. коштом Атанасія Шептицького, діда села, перемиського єпископа. Прилбичани у пам'ять про видатного земляка збудували велику церкву-музей митрополита Андрея.

Вагомим є внесок у розвиток пропаганди екологічного туризму Яворівського національного природного парку. На основі вдалого поєднання екологічного туризму з освітньо-пізнавальним сформовані одноденні автобусно-пішохідні маршрути територією Яворівського району та прилеглих місцевостей, що належать до Яворівського туристичного поліфункціонального субрегіону.

Екологічний туризм може поєднуватись з освітньо-пізнавальним.

I. Страдч – Чорні озера.

Мета: ознайомлення з історією та природними комплексами рідного краю, активний відпочинок. Нитка маршруту:

1. *Розточчя.* Екскурсія розпочинається на Головному європейському вододілі – Розточчі. Туристи знайомляться з ландшафтними особливостями території, своєрідністю природних комплексів Розточчя, з господарством Яворівщини.
2. *Івано-Франкове.* Зупинка біля Троїцького костелу. Ознайомлення з історичним минулим селища (з 1611 р. до 1945 р. – Янів); розповідь про бароковий костел, в якому була похоронена матір останнього польського короля, про церкву Вознесіння, єврейські синагоги; характеристика життя і побуту янівців у минулому.
3. *Страдч.* Подолання Церковної гори. Історико-краєзнавча пішохідна екскурсія околицями Страдецької гори. Огляд краєвидів Розточчя; церкви Успення Матері Божої та чудотворної ікони Матері Божої Нерушимої Стіни; спільна молитва на могилі священомученика Миколи Конрада; Хресна дорога з Єрусалимським відпустом; подорож лабіринтами страдецької печери, в якій протягом XI-XIII ст. знаходилась Печерська лавра та церква Матері Божої Нерушимої Стіни.
4. *Лелехівка – Чорні озера.* Природничо-літературна пішохідна екскурсія „Стежкою Івана Франка”. Панорама долини річки; зупинки біля скульптурних композицій героїв творів Івана Франка; сосен; поховання жертв світових воєн; урочище „Біла скеля”; мальовничий каскад Чорних озер. Короткотривалий відпочинок.

Протяжність маршруту: автобусний переїзд – 30 км, пішохідна частина – 3 км. З них магістраль М –10 на відтинку Львів – Страдч недавно відкрита після капітального ремонту, що зараз відповідає європейським вимогам, однак її відрізок від центра Львова до моста на початку вул. Шевченка, ще очікує ремонту. Не відповідає не лише європейським, а й українським нормам частина дороги від смт Івано-Франкове до с. Лелехівка, де починається екологічна стежка Івана Франка. 7 км важливого автобусного маршруту, який знайомить туристів з рекреаційними ресурсами Яворівського національного природного парку, перебуває в незадовільному стані. Легковий транспорт може рухатися цією дорогою зі швидкістю не більше 20 км/год.

II. „Шляхами Розточчя від Янова до Крехова”.

Мета: ознайомлення з історичними місцями та пам’ятками сакрального мистецтва Розточчя, його ландшафтними особливостями, легендами та побутом місцевого населення. Нитка маршруту:

1. *Королівська скеля*. Природнича пішохідна екскурсія на Королеву-гору. Огляд панорами розточанських краєвидів і піскового останця з бореальними і степовими видами рослинності; ознайомлення з історією розвитку природоохоронної діяльності на Розточчі, зі сторічною історією Янівських пляжів; спостереження за орнітофауною Янівського ставу.
2. *Зупинки на маршруті*: с.Лозина – поселення королівських слуг і с.Дубровиця. де збереглась типова старовинна яворівська хата.
3. *Головний європейський вододіл*. Зупинка на маршруті дорогою до Крехова. Розповідь про вододіл між басейнами Чорного і Балтійського морів, відмінності природи північно-східних і південно-західних схилів Розточчя.
4. *Святомиколаївський Крехівський монастир отців Василіан*. Історико-релігійозна пішохідна екскурсія. Огляд комплексу монастирських споруд; церква Преображення Господнього та чудотворні ікони св. Миколая і Верхратської Богородиці; вікова липова алея; Хресна дорога на горі Побійній; печерна церква в „Скалі Тимоша”; цілюще джерело та Каплиця Матері Божої.
5. *Урочище Голуби*. Загальне ознайомлення з історією створення Яворівського військового полігону. Екскурсія „вулицями” колишнього депортованого села Голуби. Короткотривалий відпочинок.

Протяжність маршруту: автобусний переїзд – 20 км, пішохідна частина 3-4 км. Маршрут розпочинається в смт Івано-Франковому від повороту на дорогу обласного підпорядкування Т 1415, що веде до с. Крехів.

Сприяти розвитку екологічного туризму на Розточчі доцільно, оскільки ця територія має природні і культурні ресурси, що забезпечать містечкам Розточчя ефективне функціонування як центрам екологічного туризму. Також перспективним є розвиток сільського туризму на території Яворівського туристичного субрегіону.

Як прикордонний Яворівський район за сучасних умов отримує великі шанси на успішний розвиток через ефективну співпрацю з сусідніми країнами. Відносини Яворівщини із зарубіжними державами сягають своїм корінням у далеке історичне минуле. В різні віки та епохи через західні землі нашої держави пролягав відомий у минулому торговий шлях Львів – Краків, яким користувались торговці країн Західної і Східної Європи, Скандинавії і Аравії, Московії та ін. Цей шлях, що був одним з важливих частин знаменитого торгового шляху Європа – Азія, пролягав через територію Яворівського району. Сьогодні історичний шлях трансформувався у Криський коридор № 3, який пролягає від Львова через Яворівський район до митного переходу Краківець. Транспортний коридор вже сьогодні дав активний поштовх для розвитку економіки прилеглих районів: завдяки появі нових робочих місць при будівництві та обслуговуванні дороги Львів – Краківець, заповнення придорожних готелів працівниками дорожньо-будівельних бригад з інших країн світу – Італії, Азербайджану, Македонії, зменшилось безробіття на Яворівщині. З часом стане помітним довготерміновий позитивний ефект від пізнання іноземцями нашого регіону, оскільки вони захочуть відвідати Яворівщину, оздоровитись на наших курортах і відвідати численні пам'ятки архітектури та інші розважальні атракціони їхні друзі та рідні.

Великі перспективи має відкриття міжнародного автомобільного пункту пропуску МАПП Грушів – Будомеж. Розроблено робочий проект об'їздної автодороги навколо с. Грушів протяжністю 3 км 70 м від автодороги Немирів – Грушів до „Грушів-Будомеж” та відведено земельну ділянку під це будівництво.

Громадяни східного прикордоння Польщі могли б оздоровлюватись у санаторіях Немирів і Шкло за порівняно нижчими цінами (див. талицю), ніж у польських санаторіях. До того ж найближчі польські санаторії розташовані в районі Любіня (курорт Наленчув) і Кракова.

Ціни за проживання в санаторії Немирів

Тип номера	Кількість номерів	Вартість номера за добу, дол. США	Тип харчування
Люкс	7	40	Пансіон
Напівлюкс	45	27	Пансіон
Стандарт	92	25	Пансіон

Як свідчить дослідження, транспортна інфраструктура найкраще забезпечує розвиток санаторно-курортної сфери туризму, тоді як освітньо-пізнавальний туризм, який відіграє немало роль у загальній туристичній системі Яворівського субрегіону, слабо забезпечений транспортною інфраструктурою. Оскільки світовою практикою доведений величезний економічний вплив розвитку туризму на господарство як країни, так і регіону чи субрегіону, то першопричиною нерозвиненого туризму можна назвати відсутність під'їзних доріг до цікавих пізнавальних об'єктів. Великі перспективи має розвиток туристичних потоків з сусідньої Польщі за умови нала-

годження дорожнього сполучення через автомобільні пункти пропуску Краківець і Грушів.

1. Готельне господарство та туризм у Львівській області: Статистичний збірник. – Львів: ДКСУ, 2009. – 112 с.
2. Історія міст і сіл Львівської області.
3. www.kmu.gov.ua
4. www.tourism.gov.ua

PROVISION OF THE JAWOROWSKI TOURIST SUBREGION A TRANSPORT INFRASTRUCTURE

Oresta Bordun

*Ivan Franko National University of L'viv
Doroshenko Str., 41, L'viv, Ukraine Tel. (032)239-46-03
E-mail: kaftour@ukr.net*

Development of a transport infrastructure of the Jaworowski tourist subregion status, his role and value is analysed for development of tourism of the Western region of Ukraine. Basic problems that brake him active development are certain. The main objects of spa tourism, ecological, educationally-cognitive tourism and feature are distinguished them transport provision.

Keywords: subregion, a transport infrastructure, spa tourism, educationally-cognitive tourism, ecological tourism, concession.

ОБЕСПЕЧЕННОСТЬ ЯВОРИВСКОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО УЗЛА ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ

Ореста Бордун

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. П. Дорошенка, 41, м. Львов, 79000, Украина, тел.: (032)239-47-69
E-mail: kaftour@ukr.net*

Проанализировано состояние транспортной инфраструктуры Яворивского туристического субрегиона, его роль и значения для развития туризма Западного региона Украины. Определено основные проблемы, тормозящие его активное развитие. Выделены главные объекты санаторно-курортного, экологического, просветительно-познавательного туризма и особенности их транспортного обеспечения.

Ключевые слова: субрегион, транспортная инфраструктура, санаторно-курортный туризм, просветительно-познавательный туризм, экологический туризм, концессия.

Стаття надійшла до редколегії 02.10.2011

Прийнята до друку 17.11.2011